

I. DIO: MJESEČNA TEMA

Tema 7: Evangelizacija i ljudsko promicanje, razvoj i oslobođenje (EN 31-37)

Autor sažetaka i komentara: Ewald Kreuzer, FSR

Postoji povezanost između evangelizacije i ljudskog promicanja, razvoja i oslobođenja. Neprihvatljivo je, rekao je papa Pavao VI, "da djelo evangelizacije može ili smije zanemariti krajnje ozbiljna i tako uznemiravajuća pitanja pravde, oslobođenja, razvoja i mira u svijetu. Kad bi se to dogodilo, bilo bi to zanemarivanje evanđeoske nauke o ljubavi prema bližnjemu koji trpi ili se nalazi u bijedi." (br. 31) Stoga evangelizacija nema samo duhovnu dimenziju već svakoga od nas poziva na društvenu odgovornost jednih prema drugima.

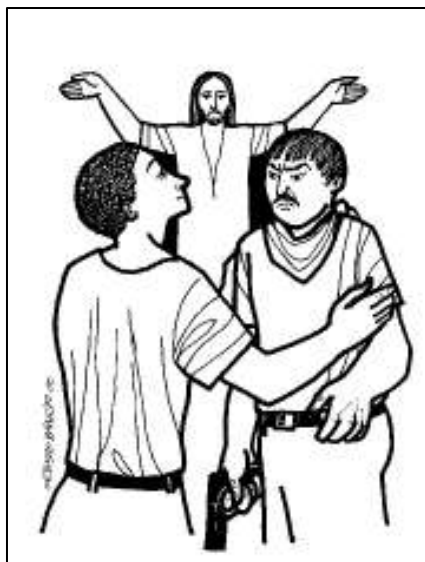
31. U nužnoj povezanosti s promicanjem čovjeka. Uistinu, postoji duboka povezanost između evangelizacije i promicanja čovjeka, odnosno između evangelizacije i razvoja, oslobođenja. Ona je antropološkog reda jer čovjek kome treba navijestiti Evanđelje nije nipošto neko apstraktno biće nego nosilac različitih društvenih i gospodarskih problema. Ona je i teološkog reda budući da je nemoguće razdvojiti razinu stvorenja od razine Otkupljenja u suočenju s vrlo stvarnim nepravdama s kojima se treba boriti kako bi se pravda ponovno uspostavila. Ta povezanost izrazito je evanđeoskog reda, reda ljubavi: kako zapravo razglašivati novu zapovijed, a ne promicati, u pravdi i istinskome miru, ispravan čovjekov rast? (...)

32. Bez umanjivanja i dvosmislenosti. Ne treba doista kriti da su mnogi velikodušni kršćani, osjetljivi na potresna pitanja oslobođenja i u želji da Crkvu potaknu na zalaganje oko oslobođenja, često u napasti da njeno poslanje svedu na razinu čisto vremenite svrhe; da njene ciljeve čisto antropocentrično usmjere; da spasenje kojeg je Crkva glasnica i sakrament svedu na materijalno blagostanje, njenu djelatnost na zahvate društvenog ili političkog reda, zaboravljajući posve na njenu duhovnu i religioznu usmjerenost. No kad bi se sve to ostvarilo, Crkva bi izgubila svoj temeljni smisao. Njena poruka o oslobođenju ne bi više imala nikakve izvornosti te bi je lako prigrabili i zloupotrijebili razni ideološki sustavi i političke stranke. Ne bi više bila u stanju autoritativno, u Božje ime, naviještati oslobođenje.

33. Evanđeosko oslobođenje. O oslobođenju koje evangelizacija naviješta i nastoji u život provesti valja prije svega reći sljedeće:

- ono se ne može staviti unutar uskih gospodarskih, političkih, društvenih ili kulturalnih međa nego mora voditi računa o čitavu čovjeku, o svim njegovim dimenzijama uključujući njegovu otvorenost prema potpunosti, pa i prema Posvemašnjosti Božjoj;

- ono je dakle povezano sa stanovitim poimanjem čovjeka, s određenom antropologijom koja se nikad ne može žrtvovati potrebama bilo kakve strategije, prakse ili kratkotrajne uspješnosti.

34. Povezano je s Kraljevstvom Božjim. Stoga Crkva dok propovijeda oslobođenje i dok se pridružuje onima koji za nj rade i trpe, ne prihvaćajući da se njeno poslanje isključivo ograničava na religiozno područje i da se ne brine o čovjekovim vremenitim problemima, ipak ponovno potvrđuje prvenstvo svoga duhovnog poziva i ne pristaje da navještaj o Kraljevstvu zamijeni propovijedanjem ljudskih oslobođenja. Štoviše, ističe da bi njezin doprinos oslobođenju bio nepotpun ako bi propustila navijestiti spasenje u Isusu Kristu.

35. Uz evanđeosko poimanje čovjeka. Crkva približava, ali nikad ne poistovjećuje ljudsko oslobođenje i spasenje u Isusu Kristu jer ona, na temelju objave, povijesnog iskustva i razmišljanja iz vjere, znade da

svako poimanje oslobođenja nije neminovno suvislo i spojivo s evanđeoskim shvaćanjem čovjeka, stvari i događaja; ona znade da za dolazak Božjeg Kraljevstva nije još dostatno izvesti oslobođenje, osigurati blagostanje i razvoj.

Crkva je dapače čvrsto uvjerenjena da svako vremenito oslobođenje, da svako političko oslobođenje — pa i onda kad ono nastoji naći svoje opravdanje na ovoj ili onoj strani Staroga ili Novog zavjeta ... čak kad želi biti teologija za današnje vrijeme — ono u sebi nosi (...) odstupanje od ideala kojemu teži, bilo stoga što njegove najdublje pobude nisu nadahnute pravdom u ljubavi, bilo stoga što zanos koji ga pokreće nema prave duhovne dimenzije, a njegova konačna svrha nije spasenje i blaženstvo u Bogu.

36. Nužno zahtijeva obraćenje. Doista, Crkva smatra da je važna i neodgodiva borba za čovječnije i pravednije strukture koje više poštuju prava osobe, koje su manje nasilne i manje podjarmljuju, ali je svjesna da i najbolje strukture, najbolje zamišljeni sustavi ubrzo postaju nečovječni ako sklonosti ljudskog srca nisu pročišćene, ako nema obraćenja u srcu i u shvaćanjima onih koji u tim strukturama žive ili njima ravnaju.

37. Isključujući nasilje Crkva ne može prihvatiti nasilje, pogotovo ne prihvaća oružanu silu koju je nemoguće kontrolirati kad uzme maha, ni smrt bilo koga kao put oslobođenja, jer znade da nasilje uvijek izaziva nasilje te neizbježno rađa nove oblike ugnjetavanja i porobljavanja koji su često još teži od onih od kojih se htjelo osloboditi. ... otvoreno smo izjavili: “Dopustite, napokon, Naš poticaj da se ne pouzdajete u nasilje i u revoluciju; to je suprotno kršćanskom duhu, a može također odgoditi umjesto da ubrza društveni napredak kojemu s punim pravom težite”. “Moramo reći i iznova potvrditi da nasilje nije sukladno ni kršćanstvu ni Evanđelju i da bi grubo ili nasilno mijenjanje struktura bilo pogrešno, u sebi nedjelotvorno i, svakako, protivno dostojanstvu naroda”.

Pitanja za razmišljanje i raspravu u bratstvu:

1. S kojim izazovima se suočavamo – osobito kao svjetovni franjevci – kad povezujemo ljudsko promicanje, razvoj i oslobođenje?
2. Na koje bismo načine mogli i trebali surađivati s onima koji ne vjeruju ili su drugačijih uvjerenja u izgradnji humanijih struktura u našem svijetu i društvu?
3. Zašto su nasilje i evanđelje nespojivi?

II. DIO: DUHOVNOST I SOCIJALNI NAUK CRKVE

Tema 4 od 9: Sveta Elizabeta Portugalska (1271. – 4. srpnja 1336.)

fra Amando Trujillo Cano, TOR

Često bismo željeli da nam naše životne situacije – osobne, obiteljske, poslovne, crkvene i društvene – pomažu da živimo poput istinskih kršćana. Život svete Elizabete Portugalske podsjeća nas da smo pozvani napredovati i donositi plodove neovisno o životnim uvjetima u kojima se nalazimo, osobito kad su oni u potpunoj suprotnosti s našim kršćanskim vrijednostima.

Rođena u plemićkoj obitelji i vjerski odgojena, Elizabeti je iz strateških razloga dogovoreno vjenčanje u dobi od dvanaest godina s Dionizijem, portugalskim kraljem. Njezin je otac bio budući aragonski kralj, Petar III, a majka Konstancija unuka cara Fridriha II. Elizabeta je na krštenju dobila ime po svojoj svetoj teti, sv. Elizabeti Ugarskoj, proglašenoj svetom četrdesetak godina ranije. Kralj Dionizije bio je poznat po svojoj odanosti domovini, ali i po nedostatku morala. Njegova nevjera prema Elizabeti i nepovjerenje prema njoj, bio je jedan od teških križeva koje je ona morala nositi tijekom mnogo godina. Usred svega toga, posvetila se životu ujedinjena s Bogom, svakodnevno sudjelujući na svetoj misi, molitvom i

pokorom, te odgajanjem njihovo dvoje djece, Konstancije i Alfonsa, i velikodušnim služenjem siromašnima, bolesnima, hodočasniciima i strancima. Povrh toga, odgajalo je i muževljevu nezakonitu djecu. Neprestano je molila za njegovo obraćenje te su, snažnim primjerom nježnosti i vjernosti, njezini naponi bili nagrađeni u posljednjim godinama njihova braka.

Važan vid života sv. Elizabete bila je njezina aktivna uključenost u mirotvorstvo, osobito između njezina muža i sina, koji je objavio rat svome ocu 1323. godine, optužujući ga da favorizira svoju nezakonitu djecu.

Intervenirala je i u uspostavljanju mira između aragonskog kralja Ferdinanda i Jakova, njegova nećaka koji ga je htio maknuti s prijestolja. Kad je umro njezin muž, naslijedio ga je njihov sin, koji je postao Alfonso IV, a ona se povukla u samostan Siromašnih klarisa koje je osnovala u Coimbri, gdje je živjela kao franjevačka trećoredica. Međutim, primorana da opet sudjeluje u uspostavljanju mira, napustila je samostan kako bi donijela mir između kralja Alfonsa IV i kastiljskog kralja, njegova zeta. Tijekom tog posljednjeg puta, opterećena lošim zdravljem, umrla je 4. srpnja 1336. u Estremozu. Sahranjena u Coimbri, pripisana su joj čuda te ju je Urban VIII proglasio svetom 1625. godine. Njezin se spomendan slavi 4. srpnja prema rimskom kalendaru.

Služenje na raznim područjima društvenog života; Služenje ljudskoj osobi (Kompendij socijalnog nauka Crkve, br. 551-553)

Ovaj mjesec započinjemo dio "Služenje na raznim područjima društvenog života" te predstavljamo njegovo prvo poglavlje: "Služenje ljudskoj osobi". U ovom se tekstu podsjeća da se prava ljubav iskazuje u služenju te da prisutnost laika u društvu predstavlja raznolike mogućnosti i izazove da služimo živeći socijalni nauk Crkve. To služenje usmjereno je najprije na čovjeka. Pogledajmo zašto i kako.

551. *Prisutnost vjernika laika na društvenom području obilježena je služenjem, znakom i izrazom ljubavi, koja se očituje u obiteljskom, kulturnom, radnom, gospodarskom i političkom životu prema specifičnim profilima: pokoravajući se različitim zahtjevima njihova posebnog područja zauzimanja, vjernici laici izražavaju istinu svoje vjere i istodobno istinu socijalnog nauka Crkve, koji svoje potpuno ostvarenje zadobiva kada se živi konkretno za rješavanje socijalnih problema. Ista vjerodostojnost socijalnog nauka, naime, nalazi se u svjedočanstvu djela, i to prije nego u njegovoj unutarnjoj suvislosti i logici (usp. *Mater et magistra (Majka i učiteljica)* 232; *Centesimus annus (Stota godina)* 57). Kročivši u treće tisućljeće kršćanske ere, vjernici laici otvorit će se svojim svjedočanstvom svim ljudima s kojima preuzimaju teret vrlo gorućih apela našega doba: "Sve ono što je ovaj Sveti Sabor iznio iz blaga crkvenog nauka namijenjeno je da pomogne svim ljudima našega vremena, bilo da vjeruju u Boga bilo da ga izričito ne priznaju, da jasnije uvide svoj cjeloviti poziv i da bolje usklade svijet sa uzvišenim dostojanstvom čovjeka, da nastoje oko univerzalnog i dubljeg utemeljenog bratstva i da, potaknuti ljubavlju, širokogrudnim i zajedničkim naporom odgovore na neodložive zahtjeve našega doba." (*Gaudium et spes (Radost i nada)*, 1113.)*

1. Služenje ljudskoj osobi

552. *Među područjima socijalnoga zauzimanja vjernika laika nadasve je istaknuto služenje ljudskoj osobi: promicanje dostojanstva svake osobe, najdragocjenijeg dobra što ga čovjek posjeduje, "bitna je, štoviše, u nekom smislu središnja i sveobuhvatna zadaća služenja koju Crkva, a u njoj vjernici laici po svome pozivu, mora obaviti i ljudskoj obitelji." (*Christifideles laici (Vjernici laici)* 37) Prvi način na koji se ostvaruje ta zadaća sastoji se u zauzimanju i nastojanju oko vlastite unutarnje obnove, jer povijest čovječanstva nije pokretao nepersonalni determinizam, nego konstelacija subjekata o čijim slobodnim činima ovisi društveni poredak. Društvene ustanove po sebi, gotovo mehanički, ne jamče dobro svima: "unutarnjoj obnovi kršćanskoga duha" (*Quadragesimo anno (Četrdeseta godina)* 218) mora prethoditi zauzimanje za poboljšavanje društva "prema duhu Crkve, utvrđujući pravednost i socijalnu ljubav." (*Quadragesimo anno (Četrdeseta godina)* 218)*

Iz obraćenja srca proizlazi skrb za čovjeka što ga se ljubi kao brata. Po toj skrbi shvaća se da je dužnost popraviti ustanove, strukture i životne uvjete koji se protive ljudskom dostojanstvu. Vjernici laici moraju se stoga istodobno zauzeti za obraćenje srdaca i za poboljšanje struktura, vodeći računa o povijesnim prilikama i koristeći se dopuštenim sredstvima radi ostvarivanja ustanova u kojima će se poštovati i promicati dostojanstvo svih ljudi.

553. *Promicanje ljudskoga dostojanstva nadasve podrazumijeva potvrđivanje nedodirljivoga prava na život, od začeca do prirodne smrti, što je prvi među svima i uvjet za sva ostala prava osobe (usp. Kongregacija za nauk vjere, naputak *Donum vitae (Dar života)* (22. veljače 1987.): *AAS* 80 (1988), 70-102). Osim toga, poštivanje osobnoga dostojanstva zahtijeva priznavanje čovjekove vjerske dimenzije, što nije "puki 'konfesionalni' zahtjev, nego je to zahtjev koji ima svoj neuništiv korijen u samoj stvarnosti čovjeka." (*Christifideles laici (Vjernici laici)* 39) Stvarno priznanje prava na slobodu savjesti i vjersku slobodu jedno je od najviših prava i najtežih obveza svakoga naroda koji doista želi zajamčiti dobro osobe i društva. U*

sadašnjem kulturnom kontekstu jedinstvenu žurnost poprima zauzimanje za *obranu braka i obitelji*, koje se može prikladno ostvariti samo u uvjerenju o jedinstvenoj i nezamjenjivoj vrednoti te zbilje s obzirom na istinski razvoj ljudskoga suživota. (usp. *Familiaris consortio (Obiteljska zajednica)* 42-48)

Pitanja za razmišljanje i raspravu u bratstvu:

1. Što možemo naučiti iz kršćanskog svjedočenja sv. Elizabete Portugalske i kako bismo njezino svjedočanstvo mogli primijeniti u našem životu?
2. Koji su neki od najvažnijih društvenih izazova ondje gdje živite?
3. Kako u vašem mjestu svjetovni franjevci služe čovjeku u *obiteljskom, kulturnom, radnom, gospodarskom i političkom životu*?